

БАЊАЛУЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ СВЕЗА РАДНОГ НАРОДА - БАЊА ЛУКА

Год. III - Број 74

Бања Лука, 21 јануар 1955

Примјерак дин. 20

ЗАШТО ЧЕКАМО

Спревођење у живот нових привредних прописа не трпи одлагања

Поčetkom ове године објављене су Уредба о укупном приходу привредних организација и Уредба о платама радника и службеника привредних организација. Ове двије уредбе у многим се разликују од уредби које су важиле у 1954 години и стимулативније djeluju за привредну организацију. У њима има много нових елемената и сасвим другачије распореду добит и одређују плате радника и службеника у привредним организацијама. Из тих разлога нормално би било да су ове двије уредбе досада већ проучене у нашим предузећима. И не само то, већ се могла очекивати да се и врше припреме за и извршавање одређања из ових уредби, као што су: израда нацрта тарифних правилника, израда правилника о нормama, утврђивање норми, itd. Međutim досада је конкретно по томе врло мало учињено.

Савјет за привреду Народног одбора града формирао је комисију са задатком да спроведе ове уредбе, да прати и проучава извршавање уредби као и да пружа помоћ привредним организацијама. Као прву мјеру комисија мисли да спроведе семинаре за проучавање ових уредби и то за индустрију преко Друштва економиста, а за трговину и занатство преко Трговинске, односно Занатске коморе.

Ових дана Секретаријат за привреду Народног одбора града позвао је поједине струженике из привредних организација, у циљу давања упутстава како разрадити план за 1955 годину. Том приликом је констатирано да највећи број тих струженика није успјешно проčitao Уредбу, а камо ли да су ти струженици, а поготово директори и шефови раџуноводстава организовали проучавање тих уредби у својим привредним организацијама. По мишљењу неких другова из Савјета за привреду Народног одбора града од укупно 198 привредних организација у граду једва да је њих 25 до 30 проучило ове уредбе. Ово је збиља забрљивајућа чињеница поготово кад се овим уредбама одређују најбитнија питања привредне организације, а то је распоdjела добитка. Ово указује и на ту чињеницу да одговорни руковођици у предузећима малу пажњу поклањају проучавању привредних прописа, а нарочито инструмената привредног система, те није ни чудно што често долази до кршења прописа. А када је тако код њих, како је онда са тим код њихових органа радничког управљања тих привредних организација? О овоме треба размислити. Није довољно да само упознајемо и спроведимо привредне прописе, већ и да проучавањем тих прописа дајемо приједлоге и сугестије за отклањање извјесних недостатака и манjkавости.

Свакако да има и неких изузетака. Evo примјера:

У колективу Творнице обуће «Босна», на примјер управни одбор је формирао комисију од пет њанова која већ ради на објашњавању уредбе, као и на проучавању система норми у предузећу. Пошто норми систем у производњи већ од раније постоји у том предузећу, представници органа управљања изразили су мишљење да уколико не би дошло до унапређења технолошког процеса производње, садашње норме не би требало мијенјати. Формирана је и комисија за израду тарифног правилника и наци његовог општег дијела већ је углавном довршен. У грађевинском предузећу «Павло Радан» сматрају да ће нова уредба имати позитивно дејство у погледу даљњег пословања грађевинских предузећа. Наиме, ради се прије свега о томе да Савезни друштвени план за 1955 годину предвида ослобађање грађевинско-занатских радњи и предузећа од савезног пореза на добит, а исто тако питање опреме, односно механизације биће много повољније ријешена. Пошто у грађевинским предузећима већ од раније постоји нормни систем, односно плаћање по учинку, сматра се да у грађевинарству неће доћи до већих измјена код тарифирања појединих врста послова. Раднички савјет је поред централне комисије за израду новог тарифног правилника формирао и поткомисије по градilштима које ће испитати реалност постојећих нор-

ми на појединим врстама послова, тако да би се у случају да се оне покажу нецелне могле на виђене појврћи ревизији. Према нацрту новог правилника, просјек плата у овом предузећу биће ове године 7.700 динара, тако да је он већ од прошлогодишњег просјек који је износио 6.900 динара. И у колективу грађевинског предузећа «Крајина» посљедњих дана дискутује се о новој уредби, као и тарифном правилнику који је већ већим дијелом завршен. У предузећу «Јелшњград» управни одбор је још почетком децембра формирао комисију за израду преднацрта тарифног правилника. На основу тог преднацрта, управни одбор већ је 15 децембра дао на дискусију прву разраду нацрта

правилника за 1955 годину. Дискусија је вођена петнаест дана у колективу, али због тога што није била добро организована, сводила се углавном на дискусију о висини тарифних ставова, а врло мало о општим одредбама тарифног правилника које регулишу плате радника, а нарочито расподјелу плата из добити. Одмах након изласка нове Уредбе о платама радника и службеника привредних организација, управни одбор је извршио потребне коректуре у ранијем нацрту и користећи искуство из прве дискусије, извршио бољу организацију проучавања уредбе и тумачења одређања тарифног правилника. Нарочито су детаљно проучене одредбе које се односе на плаћање по учинку, казне за некавалитетну израду, затим расподјелу плата из добити, као и одредбе за премирање ради постигнутих уштеда у материјалу и бољу организацију пословања. Дискусија је била нарочито жива по питањима основа за премирање и распоdjеле плата из добити, као и на питањима казненх одређби за слабије постигнути квалитет. Дискусија о нацрту тарифног правилника већ се приводи крају и може се очекивати да ће творница «Јелшњград» бити прва привредна организација у Банjoj Луци која ће тражити сагласност на тарифни правилник.

У смислу уредбе директор «Јелшњграда» је на приједлог стручног колегија разрадио и правилник о нормama, тако да ће и он ових дана бити стављен на увид радном колективу творнице. Правилник о нормama је интересантан и због тога што несаму да регулише начин постављања, трајања и ревизија норми, већ он садржи и објашњење у погледу нормирања, односно шта је све обухваћено у временску норму. Уз правилник је приложено преко 800 норми. Поред тога, управни одбор је такође разрадио и неколико правилника на основу одређања правила предузећа којим се регулишу разна организациона питања. То су на примјер, правилник о кретању радних докумената, правилник о организацији предузећа и распореду радних мјеста, а спровођењу опште уредбе о хигијенско техничкој заштити у предузећу, те правилник о техничкој контроли квалитета производа. Сви ови правилници су предмет шире дискусије у колективу.

PRI PREDUZEĆU „SANA“ U BOSANSKOM NOVOM OTVORENA JE DVOGODIŠNJA RADNIČKA ŠKOLA

Пошто је велики број радника које раде у предузећу «Sana» у Босанском Новом био неписмени, ријешено је да се отвори двогодишња радничка школа. Школа је отворена још прошле године и њу данас похађа 50 полазника. Иspočetka је ишло теже, јер ту није била у питању само омладина него и старије раднице, које су везане за кућу и мајке. Школу похађају полазници прве и друге године.

Ову акцију pomogao је и Народног одбор среза, који је ангажовао једну учитељицу за рад у школи. Народног одбор среза учитељицу плаћа редовно, а предузеће «Sana» даје три хиљаде динара на име honorara. Рад у школи је прилично задовољавајући. Ово је прва радничка школа за основно образовање радника у Босанском Новом.

У Bronzanom Majdanu раде са успјехом три теђаја за пољопривредно образовање

GRADNJA ŠKOLA — PRIORITETNI PROBLEM PROSVJETE

Општа запусталост и села без школа — то је била карактеристика стања просвјете у 1945 години на терену Банјалућког среза. То је била запусталост прејатних ненародних режима и пустошења прошлог рата. Од тада до данас водила се тежка борба на пољу народног просвјетовања: прва су на згарљитима и рушевинама нецале обновљене школе, а затим нове тамо гдје их никада није ни било. Поред тежког рада са више одјелења, учитељи су руковођили и аналфабетским теђајима. Оснивала су се културно-умјетничка друштва, библиотеке, домови и други теђајеви. Свака година значила је корак напријед у просвјетовању селског становништва, а есобило прола, у којој је изграђено и довршено 18 нових школа.

Данас кроз 195 одјелења на терену среза школује се преко 8.800 ученика под руковођством 198 учитеља и наставника. Напредак се види и у томе што на овом терену ради и пет осмогодишњих школа, 27 културно-просвјетних друштва са 79 секција, 60 библиотека, 14 читалница, 33 здравствена и 10 домаћинских теђајева, пољопривредни теђајеви, да постоје домови културе. Но и поред очиготог напретка и резултата недостаје много тога, има великих и гурних проблема, јер се за десет година није могло надокнадити све оно што се требало виђковима чинити. Када напоменемо да на терену Банјалућког среза имамо око 27.000 неписмених између 10 и 16 година и преко 10.000 неписмених између 16 и 50 година, довољно је да се сагледа тежина ситуације и величина напора који су још пред нама у већи ликвидирања најјасновније запреке за сваки напредак на селу. Имамо и данас подручја без школа, што значи да и данас дјеча дорасла за школу на неким подручјима остају неписмени.

Из овог су уочљива два актуелна проблема: први, како спријечити појаву нових неписмених, и други, како описменити оне који су прерасли доба основног школовања.

Јасно је да први проблем ријешавамо темељито једино изградњом основних школа и наћи напори на пољу просвјете у овој години требају да се концентришу на ријешавање овог проблема. Већ би сада требало подузети све потребне мјере да се на вријеме може почети са радovima на довршењу изградње 25 започетих и 14 планираних школа према плану Савјета за просвјету и културу NOS-a. Јасно је да је овај план обиман, али ако узмемо у обзир то да смо у прошлој години успјели изградити 18

škola и извести већи дио радова на 25 škola, да је народ свестрано pomogao ову акцију материјално и у радној снази, да смо стекли драгоцено искуство, онда се и у овој години у погледу изградње школа међемо надати добрим резултатима. Ова акција морала би се сматрати и третирати као приоритетна и кроз сву ену помоћ коју ће давати град селу у 1955 години, а градска предузећа и ступна радна снага из града могу много тога да учине да се ова акција што успјешније заврши, да се што прије из корјена ликвидира неписменост која кођи сваку акцију у већи бржег социјалистичког преобрађаја села.

Када би у овој години успјели изградити планиране школе, учинили би много, углавном би спријечили даљње радање неписмености. Али пред нама стоји и други проблем, неписмени између 10 и 16 година, а њих је велики број. Дућни смо да им дајемо основно образовање. Да ли формирати аналфабетске теђаје и поставити их на обавезно основу, да ли формирати летње курсеве који би радили по програму сличном програму радничких основних школа кроз двије године у учјоникама у природи уз обавезно похађање те наставе, или уводити већерне смјене у постојеће школе, да ли користити путујуће учитеље, па и друге видове у циљу давања основног образовања? Како за све то обезбједити потребан учитељски кадар, материјална средства која неће бити мала, све су то питања са којима се сусрећемо на првом кораку удубљивања у овај проблем. Јасно је да га нећемо моћи ријешити у овој години, да ће видови борбе морати бити различити на појединим подручјима. У ријешавању овог проблема морамо се борити за један систем школовања неписмених, за један план, а да је то потребно говоре резултати аналфабетских теђајева, јер су многи који су завршили аналфабетске теђаје остали полуписмени, а неки послије пар година опет неписмени. Систем и форме морале би бити такве да обезбједују сталан и солидан основног образовања, а то значи да програм мора бити таква да предвида рад на дуљи период времена, не само на описменјавану, него и на давању основа образовања. Са друге стране по-

(Nastavak na 4 strani)

СКУПШТИНСКИ КОМЕНТАР

ПРОТЕKЛА НЕДЕЛЈА БИЛА ЈЕ ИСПУЊЕНА БОГАТИМ РАДОМ СКУПШТИНСКИХ ОРГАНА

Ako bi se izvlačio zaključak iz rada skupštinskih organa koji su u protekloj nedelji razmatrali niz prijedloga moglo bi se reći da je najobimniji rad bio u odborima za privredu. To je sasvim razumljivo, jer je i samim sazivanjem Skupštine nagovješteno da će ova Vijeća Narodne skupštine pretresati Predlog društvenog plana i budžeta za 1955 godinu kao i neke zakonske predloge i odluke. Dakle u prvom planu je bio Društveni plan i budžet, koji kao i neki drugi zakonski predlozi spadaju u domen naš ovog skupštinskog odbora koji je pozvan da o njima raspravlja.

U početku rada odbora za privredu vrlo interesantna diskusija vođena je o Predlogu zakona o planinskim pašnjacima. Polazeći od toga da treba, već jednom, planinske pašnjake pretvoriti u bazu za proizvodnju stočne hrane i tim putem uticati na unapređenje i razvoj stočarstva u Bosni i Hercegovini, predlogom zakona o planinskim pašnjacima trebalo bi da se regulišu sva dosada neriješena pitanja kao što su: određivanje veličine planinskih pašnjaka u pojedinim planinskim područjima; njihovo pravilno korištenje; imovinski odnosi u upravljanje planinskim pašnjacima; način stvaranja sredstava za unapređenje planinskih pašnjaka; neposredno upravljanje i učesće proizvođača u tom upravljanju; ko sve može da koristi pašnjake itd.

Da bi se u prvo vrijeme obezbjedila pravilna raspodjela i racionalno korišćenje investicije i melioracije, u zakonskom predlogu Izvršno vijeće predložilo je da se upravljanje planinskih pašnjacima povjeri Upravi za planinske pašnjake Narodne Republike Bosne i Hercegovine. Međutim u toku načelne diskusije došlo je do razmnožavanja u mišljenjima između pojedinih članova odbora za privredu i predstavnika Izvršnog vijeća i to uglavnom oko toga na kojim principima treba postaviti korišćenje pašnjaka: da li distribucijom ili da tržište odnosno ekonomska računica da odredi koji će proizvođači da koriste pojedine pašnjake. Na predlog **Šefketa Maglajića** Odbor je zaključio da se s obzirom na stavljene primjedbe, od strane Skupštine formira komisija koja će sve te primjedbe i Zakonski predlog još jedanput temeljito da razmotri i da sav taj materijal dostavi Odboru za privredu na ponovnu diskusiju.

Što se tiče ostalih zakonskih predloga koji su bili pred Odborom za privredu, o njima je vođena kraća diskusija i oni su uglavnom usvojeni. Naprimjer, razmatrajući Predlog zakona o fondu za investicije za ekonomski nedovoljno razvijene srezove ozbiljniju primjedbu stavio je samo narodni poslanik iz Sanskog Mosta **Hamo Čehajić**. On je u vezi sa članom 2 predloženog Zakona izrazio mišljenje da bi bilo potrebno da se o kriterijima za utvrđivanje ekonomske nerazvijenosti pojedinih srezova diskutuje u Skupštini i tako formirani kriteriji unesu u Zakonski predlog. On je ova obrazložio time da, po njegovom mišljenju, nije svaki privredno aktivan srez i ekonomski dovoljno razvijen s obzirom da su na privrednu aktivnost uticali i određivali je dosadašnji instrumenti. Ovo stanovište narodnog poslanika **Hamo Čehajića** odbor je usvojio, s tim da to ne bi trebalo vezati za Predlog ovog zakona.

Odbor za privredu usvojio je Predlog zakona o republičkom investicionom fondu sa amandmanima koje je na ovaj Predlog stavilo Izvršno vijeće. Takođe je u Odboru usvojen i Predlog odluke o osnivanju Saobraćajne komore, dok je odlučeno donošenje odluke o izmjeni tačke 11 glave XXVII Društvenog plana za 1954 godinu dotle dok Zavod za privredno planiranje ne pribavi potrebna obrazloženja.

U toku svog rada prošle nedelje odbori za privredu ova Vijeća saslušali su i ekspozicije o privrednom razvoju Bosne i Hercegovine u 1955 godini koji je podnio član Izvršnog vijeća **Ljubo Babić**. On je dao temeljitu i iscrpnu analizu o porastu industrijske proizvodnje, zatim o poljoprivredi, građevinarstvu, šumarstvu, saobraćaju, porastu nacionalnog dohotka, životnom standardu itd, što je poslužilo kao solidna osnova za diskusiju o Društvenom planu i odborima.

Pored ostalih narodnih poslanika u diskusiji u skupštinskim odborima vrlo aktivno su učestvovali i narodni poslanici iz užeg dijela Bosanske Krajinje.

Narodni poslanik **Slobodan Erceg** istakao je da smatra da se u Predlogu plana ne vide mjere, za suzbijanje trošenja obrtnih sredstava u investicije. Kada je bilo riječi o poljoprivredi u Društvenom planu, on je rekao da je predviđeni procenat povećanja poljoprivredne proizvodnje neobjedljiv i nedokumentovan tim prije što se ne može računati da će srezovi dati sredstva za unapređenje poljoprivrede, osim onih sredstava iz posebnih fondova s obzirom da srezovi i onako oskudijevaju u sredstvima. Što se tiče unapređenja stočarstva, rekao je dalje drug **Erceg** trebalo bi sve nove površine zasijane krmnom bazom osloboditi osnovnog i dopunskog poreza kako bi se proizvođači stimulirali na intenzivno unapređenje stočarstva.

Dosada nije bila praksa da u radu organa republičke skupštine učestvuju i savezni narodni poslanici. Ovoga puta došlo je nekoliko saveznih narodnih poslanika koji su uzeli aktivnog učesća u radu i iznijeli probleme sa svojih izbornih srezova. Pored ostalih i savezni narodni poslanik iz Sanskog Mosta **Petar Dodik** ovog puta učestvovala je u radu Odbora za privredu. On je u svojoj diskusiji, između ostalog, izdvojio nesklad između predloženog sistema oporezivanja prihoda srezova i čitavog našeg privrednog sistema.

On je naročito podvukao tešak položaj srezova koji nisu ni razvijeni ni zaostali. U toku dalje diskusije drug **Dodik** je postavio pitanje: kako će nerazvijeni srezovi stvarati svoju ekonomsku osnovu od sredstava koja im daje zajednica ako ta sredstva budu trošili u izgradnju škola, zdravstvenih i drugih objekata koji ne stvaraju nove vrijednosti.

Na kraju svoje diskusije **Dodik** je ukazao na perspektive razvika rudnika Kamengrad i zamolio da se za ovaj Rudnik obezbijede minimalna sredstva kako bi mogao početi proizvodnju.

I u ostalim skupštinskim odborima za proteklu nedelju savladan je obiman program koji je pred njima stajao i koji se morao savladati do određenog dana kada je zakazano zasjedanje Skupštine.

F. S.

ПРВИ РЕЗУЛТАТИ

Iako je tek prije mjesec dana Sekcija žena zadrugarke u Bašjoj Luci počela sa radom pokazuje već prve rezultate. Preko zemljoradničkih zadruga dobar dio zadrugarke već je okupljen u svoje odbore tako da već aktivno djeluju odbori u Laktanima, Čelinju i Slatini.

Jela Buržević, predsjednica Sekcije žena zadrugarke

Osnovni zadatak — stručno osposobljavanje ženo zadrugarke i njeno osamostaljenje da planira proizvode koje može da stvori pored svojih redovnih domaćinskih poslova — nije ni malo lak. U tom pravcu već je nešto učinjeno: u Slatini je počeo sa radom prvi platarski tečaj koji posjećuje oko trideset žena zadrugarke, pretežno sa terena slatinske opštine. Ali i druga područja, tj. zemljoradničke

Домaćински течај у Пискавици

zadrugе Laktana i Čelinca sti пендирале су по три другарице које похађају овај течај, с тим што ће по завршетку организирати сличне течајеве и на својој општини. То је први покушај, а за њим ће слиједити и други. Народни мес који има високих умјетничких квалитета није још продро на тржиште гдје се радо прихвата и тражи. Училишни су први покушаји да се сакупљају народни везови и да се и даље пегује ова врста ручног рада.

И прошле године су зadrugarке постигле успјехе. Учествовајући на разним домаћинским и здравственим течајевима шириле су видокруг свога знања. Нарочито је добро посјећен био домаћински течај у Пискавици, а добро ради и такав течај у Бронзаном Мајдану.

Нова искуства свакако да ће допринијети и живљем и организацијем раду ове секције коју материјално потпомажу и Срески зadrужни савез и земљорadniчке зadrуге.

На здравственом течају у Бронзаном Мајдану

Попис стоке и воћних стабала на Мркоњићком срезу

Овогодишњи попис стоке, живине и кошница ичела омогућио је јаснији увид у пораст сточног фонда на Мркоњићком срезу. На основу тих података ствара се разноврсне анализе и на основу њих перспективе у циљу подизања сточног фонда. Већ неке анализе показују да за развој ове пољопривредне гране на срезу постоје веома повољни услови. Већ развој форсираће се путем земљорadничких zadruga и индивидуалних произвођача. На ове посљедње очигледном агитацијом — разноресним експериментима и демонстративним огледима оствариће се што већи утицај земљорadничке zadrуге.

Осим тога Народни одбор срез-а доносије одлуку да се попису и сва воћна стабла на срезу. Одлука Народниог одбора темељи да се на томе, да је попис воћних стабала неопходан тим прије, што су од посљедњег пописа 1948 године уследили веће промјене, и да се овим пописом

створи јасна слика стања воћарства на срезу. Чини се да да за развој воћарства постоје повољни услови на срезу, риди чега се већ пришло свестраном подизању и унапређењу воћњака.

Попис стоке, живине, кошница ичела и воћних стабала обављен је од 15 до 20 јануара ове године. Претходно је, у том циљу, одржан семинар са пописивачима и члановима пописних комисија.

P.

У Јајачком срезу досада је подијелено 7500 радних књижица

Још у мјесецу августу 1952 године Биро за посредовање рада при Народном одбору срез-а у Јајцу приступио је издавању радних књижица. Посао око подјеле књижица ишао је у почетку слабо због тога што се комисија за утврђивање радног стажа није довољно залагала у раду и материјал се постепено нагомљавао. Интервенцијом и на приједлог Управног одбора Бироа, измјенен је састав комисије која се налази при Савјету за народно здравље. Ова комисија почела је одмах са ра-

дом на допошењу ријешења о признавању радног стажа на основу званичних докумената. Сада је посао око попуњавања књижица и њихова евиденција добро организована, тако да је досада подијелено укупно 7500 радних књижица. Већи број предмета који се односе на признавање радног стажа прије рата, а за које недостају документи, доставиће се Републичком заводу за социјално осигурање у Сарајеву. Досада је Биро доставио око 500 таквих предмета, а Републички завод доио је свега два ријешења.

На састанку Среског комитета Народне омладине Јајце дискутовано о пољопривредном образовању омладине

Јајачки срез спада међу пољопривредно перазвијене срезове у коме житарице слабије успјевају, што је и узрок да се годишње за прехрану становништва узме и до 400 вагона житарица. Али зато постоје одлични услови за воћарство, стоčарство и друге гране пољопривреде. Зато би као прогудриједност требало толико годишње да се извози стоке, воћа, млијених производа, али је и у овом погледу слично стање. То све говори о ниској производњи и примитивној обради земље.

У посљедње вријеме учињено је много на овим питањима. Формиран је Пољопривредни станица, са задатком унапређења пољопривреде на срезу. Они подижу велики плантажни воћњак у воћарском крају Диољук. При станица се налази матично стадо племенитих говеда за расплод (недавно је из овог стада подијелен већи број грма земљорadничким zadrugama и добрим пољопривредницима, а зем. zadrуге оријентисале су на набавку и узгој племените стоке, подизање воћњака итд.). Али је то све још

премало у односу на проблеме срез-а. Дискусија је највише вођена по овим питањима.

Сада су у току курсеви пољопривредног образовања омладине на срезу, којима руководе пољопривредни стручњаци. У плану су и ускоро ће отпочети семинари за пчеларе. У вези са овим питањима Срески комитет Народне омладине дискутовао је о пољопривредном образовању омладине и ангажовао се за успјех ових курсева.

Богдан ИЛИЋ

ISKORIŠTENE MOGUĆNOSTI

Poljoprivredne i zdravstvene tečajeve u Bronzanom Majdanu posjećuje preko 250 polaznika

I do sada je u više napisa bilo riječi o društvenoj aktivnosti na Opštinskom području Bronzani Majdan. Istina, više od igdje, ovdje dolaze do izražaja sve one mogućnosti za intenzivan, raznovrstan i koristan društveno politički rad na selu. Ovdje se na svakodnevna zadatka i njihovom sprovođenju u život pristupa sa dovoljno odvažnosti i uz prethodno konsultovanje ostalih društvenih faktora na terenu.

Omladina je pronašla odgovarajuće forme boljeg i svesranijeg kulturnog života — rekao nam je Avdo Muhurdarević, sekretar Opštinskog komiteta SKJ, kada smo se oprešali na stepeništu novog zadrugnog doma.

Socijalistički savez je razmatrao rad u Organizaciji Narodne omladine, u poljoprivrednim i zdravstvenim tečajevima, u kulturno-prosvjetnom društvu, a na drugoj strani, organizacija Narodne omladine donosi konkretne zaključke šta sve moraju uraditi njeni članovi u akciji na izgradnji puta i uređenju sela, koju organizira Socijalistički savez. Međusobna povezanost društvenih organizacija i koordiniranje svake, pa i najmanje akcije, osnovna je sporna na kojoj počivaju dosadašnji uspjesi. Prošlogodišnji plani i pozitivna i nastojanja u ovoj godini mogu se bez bojazni usmjeriti na izvršavanje zadataka koji su postavljeni još u zadnjim mjesecima prošle godine pred sve društvene faktore.

NA TEČAJU OTAC I SIN

Interesantan je metod pripreme kada se preduzimaju šire i obimnije akcije na terenu opštine. Poljoprivredni tečajevi sa uspjehom djeluju već nekoliko mjeseci i sada se nalaze pred završnim ispitima. A početak? Na jednom sastanku Opštinskog odbora SSRN donesena je odluka da se pristupi organizaciji tečajeva za poljoprivredno i zdravstveno obrazovanje omladine. Plan je napravljen, a nekoliko dana kasnije održan je sastanak i sa grupom naprednih poljoprivrednika na kome je usvojen prijedlog da se program proširi i na predmete koji nisu bili obuhvaćeni nastavom. Da bi se obezbijedio potreban broj polaznika, aktivisti su otišli u zasebke i tamo razgovarali sa roditeljima onih omladinaca koji su izrazili želju da pohađaju tečaj. Uspjeh je bio više nego potpun. Donesu na terenu opštine sa uspjehom rađe tri tečaja sa više od stotinu polaznika. Interes za rad ovih tečajeva je ogroman kod omladine, na i starijih, jer nije rijetka slika da tečaj pohađaju i otac i sin. Vjerovatno, rađe toga nije do danas ni jedan put otkazana nastava a stručnjaci koji dolaze iz grada nisu morali odlaziti natrag neobavljena posla.

PRIMJER MILANA DAVIDOVIĆA

Prošireni program je privukao i one što u prvo vrijeme nisu osjećali nikakvu potrebu za posjećivanjem ovakvih tečajeva. Uvedeni su novi predmeti: voćarstvo, njega i zaštita bilja, rad sjemen-

ske službe, pored osnovnog predmeta iz ratarstva. Takav nastavni plan i program omogućio je širu i svesranije izučavanje djelatnosti dodatnih grana poljoprivrede u čemu je svaki seljak, svaki domaćin, nalazio ponešto i za sebe. Uostalom, zalaganje mnogih svjedoči o tome. Teško je izdvojiti najbolje, ali evo nekih imena: Idriz Mahmutović, Uroš Berendika, Uroš Kragulj, Šurko Turkanović, Ostoja Savić i Ivo Dakić. U Stratinskoj ne bi smjeli zaboraviti Savu Šmitrana i Radosava Mitrovića.

Iako usamljen, podvig seljaka Milana Davidovića iz Kmečana je očigledan primjer kako se i sa ekstremnim nastavnim sredstvima, uz dovoljno stručnog iskustva i male materijalne izdatke može postići mnogo na okupljanju onih koji su zainteresirani za razvitak poljoprivrede, i uopšte, ostalih domaćih grana. Ovaj seljak, bez lične pomoći organizirao je pčelarSKI tečaj koji pohađa desetak domaćina. Potrebnu literaturu na-

bavio je u Banjoj Luci, a ostalo je obezbijedio na svom skromnom posjedu koji uzorno obrađuje i njeguje.

ZNANJE I ZABAVA — ZGODNO SU POVEZANI

Kulturno zabavni život među omladinom u prošloj godini je zamoran, ali su se ovdje dosjetili na koji način je moguće obezbijediti, naročito ženskoj omladini, da učestvuje u radu, ako ne u svim, a ono bar u nekim sekcijama kulturno-umjetničkog društva «David Štrbac». U tu svrhu iskorišteni su tečajevi za zdravstveno prosvjetivanje ženske omladine. Danas na terenu Opštine radi pet tečajeva u koje je okupljeno 135 omladinica. U prvo vrijeme roditelji su nerado dozvoljavali ženskoj djeci da posjećuju tečaj, ali su na to pristali poslije nekoliko konferencija koje su održane u tu svrhu. Na nekim tečajevima omladince

Na izbornoj konferenciji u okviru Narodne omladine

Malo sredstava ali više nego dosad

Nedavno je Narodni odbor opštine Stari Majdan održao svoju proširenu sjednicu, kojoj su prisustvovali predstavnici zemljoradničkih zadruga sa područja opštine, jer je na dnevnom redu pored ostalog bilo pitanje donošenja plana unapređenja poljoprivrede u 1955 godini.

Na području opštine rade tri zemljoradničke zadruge i to: Zadruga u Starom Majdanu, Koprivnoj i Oštroj Luci. Njihova čista dobit biće mala. Predviđa se za sve tri zadruge dobit u iznosu od 900.000 dinara.

Na sjednici je poslije diskusije zaključeno da se ova sva sredstva upotrebe za unapređenje poljoprivrede, pa je zaključeno da se kupi 19 komada priplodnih svinja i da zadrugarima putem ugovora, da se podigne dva vinograda na zemljištu najboljih zadrugara, da se nabave dva trijera, tri prskalice za voće, sijalica za pšenicu i dva bubnja za zaprašivanje sjemena. Također je zaključeno da se u Oštroj Luci i Starom Majdanu osnuje kokošarnik sa po 100 komada kokošiju i da se u Oštroj Luci osposobi centrifugalna pumpa za navodnjavanje.

Da bi se ovo sve moglo nabaviti i izvršiti zaključeno je da Narodni odbor opštine da iz svojih sredstava 300.000 dinara.

Poslo rječaka Sana svake godine čini ogromne štete poplavom polja na područjima zadruga Oštra Luka i Koprivna dat je prijedlog Narodnom odboru sreza da društvenim planom obezbijedi sredstva za održavanje obale ove rijeke.

Iako je malo predviđeno sredstava, ipak je više nego do sada, jer zadruge nisu ranije ovom pitanju posvećivale dovoljnu pažnju, a sad je sva dobit orijentirana na unapređenje poljoprivrede, pa će i ovo malo sredstava svakako poboljšati prinos u 1955 godini.

Petar INDIĆ

U selu Barlovcima otvorena nova škola

Na dan 2 januara otvorena je nova školska zgrada u selu Barlovcima. Ranije je u selu bila privatna zgrada sa 1 učionicom i u slovi za rad bili su dosta slabiji. Nova školska zgrada ima dvije učionice i dva stana za učitelje. Učenici će ubuduće imati više uslova za učenje, jer će se nastava normalnije odvijati.

Na svečanost otvaranja škole došlo je dosta naroda iz Barlovcima i okolnih sela. Iz grada su prisustvovali drug Branko Sručić i predstavnici Savjeta za prosvjetu i kulturu Narodnog odbora sreza.

Na svečanosti je, poslije otvaranja škole, govorio drug Branko Sručić koji je istakao značaj izgradnje ovog prosvjetnog objekta u Barlovcima kao i značaj naše

izgradnje uopšte. Poslije toga je kulturno-umjetničko društvo «Poleta» iz Zalužana priredilo kraći program, a iza programa se spontano razvilo narodno veselje, koje je trajalo dugo u noć. U ovom selu bilo bi potrebno i izgraditi dom kulture, jer omladina ima smisla i volje za kulturni rad.

B. G.

Školska zgrada u Rosuljama

izučavaju pored opštih predmeta i kuvanje i krojenje. Nastavni program nije krut i dozvoljava izvjesna odstupanja kada su u pitanju predmeti koji mogu koristiti poboljšanju opšteg obrazovanja omladine. Pored toga, usput, kada imaju nastavu omladinke koriste jedan dio vremena za rad u sekcijama kulturno-prosvjetnog društva. U stvari, kulturno zabavni život se odvija u redovima omladine na tečajevima. Skoro svaki tečaj uvježbava po neku jednočinu, pjesmu ili recitaciju. Uspjeh vrijedan pohvale.

D. M.

Još uvijek na odgovornim mjestima u preduzećima (ma špekulanata koji se služe malverzacijama

KONFERENCIJA SEKRETARIJATA ZA UNUTRAŠNJE POSLOVE SA RUKOVODIOCIIMA PRIVREDE, RADNIČKIH SAVJETA I UPRAVNIH ODBORA PO PITANJU KRIMINALA

Nedavno je u našem gradu održano savjetovanje organa Sekretarijata za unutrašnje poslove sa rukovodiocima svih banjalučkih preduzeća, po pitanju suzbijanja kriminaliteta u privredi. Bili su prisutni direktori i upravnici trgovačkih preduzeća i samostalnih trgovačkih radnji, upravnici samostalnih ugostiteljskih radnji kao i upravnici dvaju hotela, zatim predstavništva sindikata itd.

Na konferenciji koja je sazvana na inicijativu Sekretarijata za unutrašnje poslove, podnijet je referat o kretanju kriminala u privredi u toku 1954 godine. Konstatovano je da kriminal u privredi na terenu grada i sreza Banje Luke u velikom porastu u odnosu na 1953 godinu, kako po broju krivičnih djela, tako i po pričinjenoj šteti izraženoj u novčanom vrijednosti. Izneseni su mnogi primjeri drakih i bezobzirnih proneviera, krađa, utaja, falsifikata itd. Drastičan je primjer poslovođe jedne proizvodnice preduzeća «Zelena» koji je samo nebudnošću rukovodioca iz njegovog preduzeća odugovlačio da mu se ustanovi na vrijeme proneviera. Naime, on je još na početku godine počeo prisvajati robu i novac a kada mu dođe inventura on nesavjesnoj komisiji prikazuje prazne sanduke kao da su neotpravljani orijentalni sanduci sa robom što je komisija uzimala za tačno i nije našla manjke. Na ovaj način proizveo je 210.000 dinara.

Tako tako poslovođa proizvodnice žvanceva «Kastela» proizveo je 51.000 dinara na taj način što je uzimao nepravilne artikule i naela ih kući a dobar dio ostavio novca istenilo je nicanje po bitovima.

Poslovođa u jednoj trojici proizvodnje je 78.000 dinara prisvajao ući dotu novcu.

Dva puta poslovođa trgovinske radnje «Srebren» proizveo je u prvom mjesec od 28 marta do 4 maja 1954 godine 244.000 dinara. Učinio je i falsifikata inventurnih lista da se na bi na vrijeme otrila proneviera, misleći da imaju veće količine šifera nego što ga stvarno imaju.

Neki su u iznimnim slučajevima koji nisu našli iz proizvodnje krivice proizveo je po 2.200 dinara i to je novac od drugih pozara, a koji su bili da je po svaki račun uz dobar zadržati predaju.

Direktor preduzeća «Zlapan» komisija je svoj službeni položaj i svoju moć zloupotrebio manipulirajući sa državnim novcem kao sa svojim imanjem. Tu mu je namjera rukovodioca trgovinske radnje «Glasnik» zadržati novca za u Banjoj Luci koji je već iz-

dampit osuđivan radi malverzacija u poljoprivrednom dobru «Motajica» Srbac.

Poslovođa jedne gostionice, kupovao je vrlo jeftino rakiju od privatnih lica i prodavao je kao svoju u istoj gostionici gdje je i poslovođa, ostvarujući na taj način velike zarade. Novac za kupovinu rakije uzimao je iz dnevnih pazara. Naročito se vezirao u prevarama naših seljaka, pa je za to koristio pazarne dane utorak i petak. Prodavao je nepune čaše i to umjesto raznih pića, više vode sa nepunim čašama. On na ovaj način živi već godinama. O ovome su organi Unutrašnjih poslova upozoravali njegove rukovodioce u više navrata, ali sve uzalud. Na vašarima je čuda stvara, prodajom vode umjesto rakije, vina i piva. Bio je drzak, pa spreman i fizički se obračunati kako sa gostima tako i sa organima Narodne milicije.

Izneseno je još niz primjera koji su ubjedljivo govorili da u našim preduzećima nema dobre kontrole.

Posebno pitanje konferencije bilo je raspravljanje o nakupcima koji su kao državni službenici preplavili naša tržišta raspoloživim sa velikim iznosima državnog novca kojim otkupljuju poljoprivredne proizvode i stoku. U manipulisanju novcem prave raznorazne malverzacije falsifikatima računava stavljanjem većih cijena otkupljenoj robi, nego što su je plaćali.

Diskusija je na ovoj konferenciji bila vrlo živa i plodna. Diskutovali su direktori preduzeća, upravnici trgovačkih i ugostiteljskih radnji. Bilo je vrlo korisnih prijedloga za suzbijanje kriminala. Ali bilo je mnogo rječitosti i od nekih rukovodioca privrednih organizacija u kojima su se baš događale ovakve stvari i koji su primali kojejkakve «stručnjake» u svoja preduzeća, a koji su već prošli kroz zatvore radi malverzacija. Dosta velik broj već kažnjenih lica nalaze se ponovo na rukovodećim položajima u privredi, povjerenim im je rukovanje društvenom imovinom. Pokazalo se da baš ovakva lica ponovo čine krivična djela.

Ova konferencija postigla je svoju svrhu. Razobličeni su izvršio djela i to poimenačno, javno, i izneseni su detalji njihovih loših poslova i učinene posljedice. Ova godina će pokazati koliko je uticala konferencija u preventivnom smislu.

S. Božić

Радио станица Бања Лука, дјело воље и елана које треба да помогнемо

Кад је већје иза нове 1954 године један слушаца у Бањој Луци окретао казалицу по скали свога радио апарата и читао по њој имена знаних и незнаних градова и градића, одједном се запашио: „Овдје радио Бања Лука ни таласној дужини...“ И шта је тај Бањалучанин у том часу осјетио, то је могуће схватити само опоме ко добро познаје Бањалучане, и ту за сваког странца чудновату снагу љубави њихове према свом граду, каква се тешко да паћи у свијету. Зачуђени радио-слушалац се питао: „Откуда ово...?“

У једној малој собици на степеништу другог спрата Дома културе пошени великом љубави према радио-техници свакодневно су упорно, тихо и дисциплиновано радили бањалучки радио аматери, без средстава, скупљајући са свих страна дјелић по дјелић. И воља и љубав, радиш снага и утрошено све слободно вријеме предвиђено за одмор људи који раде несвојом вољом, уродио је плодом. На радио-апаратима се с временом на вријеме јављала радио Бања Лука, радио станица коју су створили аматери. Јединствен случај, изгледа, у нашој земљи, а можда и даље.

Данас већ радио Бања Лука даје редовно програм суботом послније подне и недељом прије подне. Домет станице још није тачно претизиран. Слушачи су обавијестили станицу да се врло добро чује у Дубровнику, Приштини и Бјелци.

Станица располаже са врло оскудним средствима за даљни рад и усавршавање на стварању једне добре, савремене радио станице. То је лако схватити кад знамо како је скупи радио-материјал, а станица је досада примала свега дотација 600.000 динара и помоћ од предузећа у износу од 35.000 динара. Клуб радио-аматера је данас дужан око 200.000 динара. Тај дуг који проистиче из утрошеног материјала у изградњу станице Клуб отплаћује из чланарине и у задње вријеме нешто из врло малог броја радио-реклама.

Све своје слободно вријеме, снагу и напоре, сва средства су дали радио-аматери Бање Луке и створили радио станицу. Стварајући ову аматерску станицу, радио-аматери су вјеровали и вјерују да стварају један ембрион који ће се постепено њиховим посветеним радом и залагањем и помоћу од стране радних колектива (који, што треба увијек подвући, помажу материјално сваки захват на културном пољу у Бањој Луци што је за велику похвалу) и наше друштвене заједнице развити у добру и према потреби велику радио-станицу.

Да би се помогло овом самопријеторном колективу да не би ради недостатка материјалних средстава био заустављен на почетку свог веома добро и плодног пута, што би свакако уродило жељеним плодом губљења воље и депримираности, требало би размотрити потребе и могућности станице и приступити прикупљању и стварању средстава за даљни развој станице. Према једној грубој процјени, да би се нормализовао рад станице и набавио неопходан број инструмената и материјала за побољшање емисиона програма потребно би било око 1.500.000 динара. Овим питањем би се требао првенствено забавити Савет за културу и просвјету Народног одбора града и среза, а исто тако и наше друштвене организације и радни колективи.

Поред бриге за обезбјеђење материјалних средстава за бољи рад и развој станице потребно би било приступити организовању и припремању доброг програма. Морала би се обезбједити могућност давања таквог програма који би био интересантан и адекватан захтјевима нашег човјека и у исто вријеме са што је могуће бољим идејним и умјетничким квалитетима. Ту је углавном ријеч о кадру, а тога у Бањој Луци није ни у ком слу-

чају мало за овакав посао. Трџало би ствар само покренути и прикупити кадар. У ту сврху би свакако требало створити један вид одбора или редакције програма станице. Изгледа да би Клуб културних и јавних радника у Бањој Луци био најповољнији и у најбољој могућности да ово врло добро оствари. То

би била драгоцен помоћ вриједним радио-аматерима, станица би из дана у дан стицала све више и више слушаца и могла да врши ону улогу, велику улогу, коју треба да врши једна радио станица у нашој социјалистичкој земљи.

P. VOJNOVIĆ

Градња школа - приоритетни проблем просвјете

(Наставак са 1 стране)

хађање би се морало поставити на обавезну основу. Тежиште у овој борби морали би бацати на терен најзаосталијих општина нашег среза.

У просвједивању становништва терена среза важну мисију врше културно-просвједна друштва. И поред тога што у раду испољавају много недостатака — слаба масовност, слаба материјална основа, низак културно-умјетнички ниво наступа, запостављање рада на просвједивању — ипак су то у многим случајевима поред школе једини културни центри на селу. Да њихов дилектор рад није већи да не постижу веће и боље резултате, крив је и град, обзиром да им је из града пружена мања помоћ како од стране градских друштва, тако и од стране Saveza културно-просвједних друштва. Не би се могло рећи да је та помоћ у сваким случајевима потпуно изостала, али да је тамо и гдје је постојала имала кампањски карактер, то је тачно. Да се из града може пружити велика помоћ терену свједоче резултати који се постижу на терену општине Делинац, а што је свакако у веzi са честим контактом и изла-

ском ученика Учитељске школе на ово подручје. То нам говори да у овој години питању помоћи градских друштва сеоским морамо посветити већу пажњу и потрудити се да та помоћ буде стална и што богатија по форми и садржају.

Један је од основних проблема рада културно-просвједних друштва на селу, а и фактор који koči и разне друге видове рада, недостатак погодних просторија и сала. У неким случајевима то је увек зашто се не оснива или зашто не ради културно-просвједно друштво, и ради тога, а у склопу свих напора и мјера које се подuzимају на пољу просвједивања сеоског становништва, морамо имати у плану и изградњу домова. У овој години обзиром на приоритет изградње школа, нећемо моћи учинити много у погледу изградње домова и друштвених просторија, али би можда могли уз максималну помоћ града, успјети да Хан Кота, Пискавица, Карановац, Бошковић, Сушњари и Сараџица заврше изградњу домова или адаптирају постојеће зграде у ту сврху. Успјешно ли у том, и то ће бити опет корак напред.

Vecko VARUNEK

Са успјехом ради курс стручног образовања радника у предузећу „Sana“ у Bos. Novom

Ове године предузеће „Sana“ у Босанском Новом проширено је за 50 од сто у односу на прошлу годину.

При предузећу ради курс за стручно образовање радника. Послије položenog испита радници ће стећи

звање квалификованог радника. Предавачи овог курса су квалификовани и истакнути радници из самог предузећа. Курс ће трајати 3-4 мјесеца. Први испити почеће концем фебруара.

M.

ŠKOLSKA SVEČANOST u Šargovcu

Управа основне школе у Šargovcu организовала је у недељу 16. св. мј. лијепу школску свећаност поводом завршетка првог полугодишта уз присуство родитеља и ученика. Управитељ школе отворио је свећани родитељски састанак у којем је укаzano на пожељне које су стајале на путу унапредњања наставе. Уз свесрдну помоћ органа народне власти, помоћу дажких родитеља и залагањима учитеља створена су најнеопходнија новчана средства из којих је оправљена школска зграда, а једина учионица која је садржавала школски простор сада је преградена у двије учионице. Одличним ученицима подијелjene су награде у лијепим књижима из дјечије литературе. На овој свећаности узела је учешће и tamburaška секција KUD „Veselin Masleša“ из Banje Luke која је изvela неколико музичких таџака, а родитељи и ученици топло су се захвалили gostима dugotrajnim aplauzom. Свећаност је produžena priredbom i igrankom на којој је свирао tamburaški orkestar „Veselin Masleša“. Овој свећаности присуствовали су и polaznici просвјетно - домаћинског и здравствено - просвјетног теџаја, с тим што ће завршни испит теџаја обавити се за сваки забавно.

Posjeta tamburaškog orkestra „Veselin Masleša“ из Banje Luke, vrijedna је svakog priznanja i ukazuje на način korisne saradnje i povezivanja grada i sela.

Džemal Burazerović

Završen je tečaj higijene u Bos. Novom

Осмодневни теџај higijene polazio је 23 lica, која су zaposlena kod preduzeća društvene ishrane u Bosanskom Novom. Ispit је sa uspjehom položio 16 polaznika, dok su drugi odustali bilo zbog tehničkih ili drugih razloga. U toku tečajа polaznici su se upoznali sa važnim znanjima iz oblasti higijene, a predavanja su bila popraćena prikazivanjem zdravstvenih filmova „Higijena I i II dio“ i „Trbušni tifus“. Ovi filmovi mnogo su pomogli predavačima u izvođenju nastave.

Naredni tečaj ovakve vrste obuhvataće sve osoblje, koje se nalazi u službi kod društvene ishrane bez obzira на starost i naobrazbu. Ovo је prvi tečaj ovakve vrste izveden u Bosanskom Novom.

Dragoljub MUTIĆ

Stiješnjem u maloj čaršiji koja krči put prema Donjoj Varoši, jedinom izlazu u polje, na obroncima Uzlomca, Čemernice i Borja, Kotor Varoš nije ništa drugo do jedan zaista tipičan spomenik prohujalih događaja. Kroz uski kanjon sa nekoliko manjih pritoka, prolazi riječica Vrbanja i u svojoj nemirnoj i neobuzdanoj pjesmi divljine odnosi u nepovrat legende o kraju koji je zapamtio stotine gospodara.

Šest vijekova ostavilo je trag u ovom kraju. Predanja o mnogim i za istoriju važnim momentima i zbivanjima izbljedjela su već u sjećanju naroda. Za današnja vremena, malo je toga otrgnuto od

zaborava. Mnogstvo je spomenika razbacano po vrletima kotorsko-varoškim koji govore o slavnoj borbi predaka današnjih stanovnika, o prvim počecima i razvitku trgovine, o prodiranju prvih zraka kulture i naprednijih pogleda na svijet. Istoričari nisu stigli zabilježiti sve te detalje. U narodu su ostale legende koje i danas žive, prepričavaju se ovdje ili ondje, oduzimaju im se i dodaje mnogo toga što mijenja postepeno lik predanja i daje mu onakvo obilježje kakvo već želi postići pripovjedač. Zato je veoma teško odrediti vremenski period u kome je Kotor Varoš postao mali grad.

Po svoj prilici, obzиром на spomenike kojih danas najviše ima

na ovom terenu i koji nas vraćaju u doba vladavine Hrvoja Vukčića u ovim krajevima, postoje izgledi i mogućnost da je baš u njegovo doba ovaj period doživio svoj prvi uspon i pad. Jedna legenda, koja je prošla kroz mnoga usta, preko trideset koljena, govori o gradnji grada, kule i tamnice prije 650 godina.

Odmah po svom dolasku u ovaj planinski labirint, Hrvoje Vukčić je podigao grad iznad koga je u istom vremenu podignuta i velika kamena kula u čije je temelje uzidana tamnica za one koji nisu poštovali »slovo zakona«. Takvih je u ono doba bilo mnogo i narod je morao izdržavati silnu vojsku u čije je redove slao i svoje sinove. U podnožju tvrđe izučavana je vojnička vještina, a povremeno i prema potrebi poduzimani su i manji pohodi kada je trebalo stićati i umiriti narod koji više nije mogao da trpi sve moguće namete i poreze koje su izmbljivala gospođa. Nije čudnovato, što je bogatstvo Hrvoja Vukčića u ono vrijeme bilo ogromno i skoro neprocjenjeno. Iz ovih novaca, i plijena koji bi zadobio u povremenim bitkama on je izdržavao jedan dio svojih plaćenika, odabranu jedinicu zastavnička i štitonoša, pomagao katoličke fratre i podizao zadužbine. U

neposrednoj blizini kule, Hrvoje Vukčić je podigao nekoliko nadgrobniх spomenika u groblju koje je bilo u blizini Druge crkve je podigao na tromeđi Rudina u kojoj je kasnije i sahranjen.

Interesantno je predanje o dvojici fratara koji su živjeli u ovoj Vukčićevoj zadužbini. Ono još i danas živi u narodu na ovom srezu. Prema pričanju, Hrvoje Vukčić je, navodno, u svoju zadužbinu poslao dvojicu povjerljivih svećenika koji su čuvali njegovu blago i obavještavali ga o kretanju i približavanju njegovih neprijatelja. Još u ono vrijeme oni su imali čitavu mrežu tekljaca preko kojih su slali obavještenja svoje zaštitniku. Vjeruje se, da su oni pomogli Vukčiću da dočuje nekoliko manjih bitaka u Varoškom polju.

Nekoliko naziva, od naroda još i danas upotrebljivanih, govore o događajima čija se istinitost ne može provjeriti. Jedno takvo predanje vezano je za vođu Delesu i polja zvana Kukavice. Prema pričanju starog Meše Selmana, u ono doba, iz samog grada vođio je liјepo sagradeni put prema vođi koja se zove Delesa. Kod jednog pohoda u Bosnu Marija Terezija je pretrpjela poraz pod rukom Hrvoja Vukčića, ispod koje poстоје ova

rječica. Od silne srdžbe i jada usli jed izgubljene bitke, ona je porod izvora zakopala svoje blago, koje je nosila sa sobom, a u vođu zvanu Bobas bacila je zlatan sat, kvačku i pillice. Voda koja teče u neposrednoj blizini zadržala je svoj naziv »Krnđija«, jer je na dan bitke bila krvava, i prema pričanju, kasnije nekoliko godina u istom vremenu je tekla zakravljenjena i mutna toka. Nedaleko od tvrđave postoji željeznička stanica i polja koja se zovu Kukavica. Prema ovoj legendi Marija Terezija je ovdje zaplakala i otuda ovaj naziv koji se sačuvao do današnjih dana. Po jednoj staroj knjizi, katolički fratar Filipović iz Travnička dolazio je poslije Prvog svjetskog rata u ovaj kraj i tražio od ondašnjih sreskih i policijskih vlasti da mu dozvole da traži blago kod vode Delese, ali mu to nije dozvoljeno. Kasnije nije bilo sličnih istraživačkih pokušaja, jer, vjerovatnoća u istinitost ovih navoda je zbilja jako mala.

Po nekim istorijskim dokumentima koji su sačuvani od zaborava postoje svi izgledi da je legenda o dolasku Marije Terezije u ove krajeve proizvoljna i da se bitka o kojoj je bilo riječi u ovom poglavlju odnosi na dolazak Zigmunda, koji je u ovim krajevima pretrpio

Školstvo -- ozbiljan problem Kotorvaroškog sreza

Prema broju škola i neobuhvaćenosti djece u njih srez Kotor Varoš svrstava se u red najsiromašnijih u našoj republici. Takvo stanje nasliedeno je još iz rata. Naime, od 16 škola koje su postojale do rata nije ostala ni jedna. Sve su porušene. U stvari to i nisu bile državne škole nego razne privatne zgrade i mektebi. Odnah poslije rata obnovljene su samo tri škole, koje takođe ni po čemu nisu odgovarale svojoj svrsi. Iz godine u godinu povećavao se broj škola, da bi 1949 godine radilo već 14 škola. Sve ove škole, osim novih, izgrađenih u prošloj godini, bile su u zadružnim prostorijama, mektebima i privatnim zgradama. Državnih školskih zgrada uopšte nije bilo. Opšta akcija naroda na izgradnji škola našla je odziva i u Kotorvaroškom srezu. Započeta je izgradnja pet velikih i modernih škola. U Maslovarama i Vlatkovićima gdje dosada nikad nije bilo škole narod je sa zadovoljstvom prihvatio gradnju. Za primjer može da posluži škola u Maslovarama, koja je procijenjena na 12 miliona dinara. Dossda je utrošeno svega 4 miliona 500 hiljada dinara, a ostalo je narod doprinio dobrovoljnim radom i materijalom.

I u Vlatkovićima, zabačenom selu, do koga, od puta ima oko 18 kilometara, takođe je skoro završena izgradnja škole. To je selo od 80 kuća u kome nema ni jednog

o neobuhvaćenosti djece starosti od 7-11 godina. Vjerovatno je broj prerasle djece još veći. Prava slika stanja školstva može se sagledati tek onda ako se, pored ostalog, zna i to da veliki broj djece pješači do škole i po 6 kilometara. To je u mnogome i uzrok teškog uključivanja djece u škole.

Evo još nekoliko primjera. U Javorima postoji škola sa jednom učionicom a pohađa je oko 165 đaka. Osim niže gimnazije u Kotor Varoši, na području cijelog sreza nema ni jedne osmogodišnje škole. Da li je onda na ovom srezu moguće sprovesti obavezno osmogodišnje školovanje?

Kako smo saznali trebalo bi 48 škola i 159 učionica da se uključe u škole sva neobuhvaćena djeca. Kada se znaju svi ovi podaci možda je opravdano postaviti pitanje da li su zainteresovani faktori učinili dovoljno da se stanje popravi? Kada smo to pitanje postavili, načelnik savjeta za prosvjetu nam je rekao da se narod nedovoljno odaziva ovim akcijama. Međutim, društveni i politički

rukovodilci isticali su zalaganje naroda. Istina je, izgleda, ono što su rekli ovi posljednji, jer je u dosadašnjoj gradnji škola narod imao veliki doprinos. Nedostajalo je organizovane akcije koju bi narod sigurno prihvatio. Može li se od siromašnog planinskog seljaka očekivati samoinicijativa za gradnju škole, koja košta više miliona dinara, u selu gdje ona nikad nije postojala?

I ako je takvo stanje u školstvu ni ove godine se ne predviđa šira akcija. Rekoše nam da će graditi svega 4 nove škole manjeg tipa. Objektivnih teškoća ima mnogo, među kojima i slabe komunikacione veze. Tako se, na primjer, sva grada prenosi do gradilišta na samarima. Za kola ili kamione nema puteva. Ovo svakako otežava i usporava radove i zahtjeva veće učesće naroda. Ipak, trebalo bi razmotriti mogućnosti izgradnje većeg broja škola u ovoj godini. Uz veće angažovanje organizacija Socijalističkog saveza sigurno bi se i ranije postigli znatno bolji rezultati.

D. PERIĆ

U Ključkom srezu ima 1362 djece palih boraca i žrtava fašizma

U svim opštinama Ključkog sreza održane su krajem prošlog mjeseca godišnje skupštine Saveza boraca Narodno - oslobodilačkog rata na kojim su izabrani novi odbori i delegati za sresku skupštinu. Na skupštinama je raspravljano pored ostalog i o radu organizacija Saveza boraca i konstatovano je da su se organizacije nedovoljno zalagale na planu političkog uzdizanja članstva i svog organizacionog sredinjavanja. Opštinski odbori Saveza boraca donekle su zanemarili pomoć osnovnim organizacijama na selima i one su bile više propuštene same sebi. Zbog toga i pojedine akcije koje su sprovedene, najčešće su se odnosile na rad Sreskog odbora Saveza boraca. O svemu ovom, kao i o nekim drugim pitanjima organizacione prirode bilo je dosta riječi i u diskusiji po izvještaju Sreskog odbora Saveza boraca na sreskoj skupštini. U izvještaju je istaknuto da se brojno stanje članstva u srezu smanjilo od 6.000 na 4.575 članova. Ovo smanjenje nastalo je djelom zbog spajanja ranijih mjesnih odbora, a djelom zbog toga što evidencija o članstvu nije uredno vođena.

Briga o djeci palih boraca bila je najvažniji zadatak po kome je

organizacija Saveza boraca radila prošle godine. U cijelom srezu izvršen je popis djece palih boraca i ustrojena tačna evidencija. Ovim popisom obuhvaćeno je 1.362 djece palih boraca i žrtava fašističkog terora sa jednim ili bez oba roditelja. Anketom je utvrđeno da je bez osnovnog obrazovanja ostalo 467 djece, od koje je 181 preraslo za redovno školovanje. Pored toga vidni rezultati postignuti su i na podizanju partizanskih groblja u koja su prošle godine preneseni i sabranjeni posmrtni ostaci 250 palih boraca i 700 žrtava fašističkog terora. Sada na srezu postoji pet partizanskih groblja, a u ovoj godini predviđa se izgradnja spomen ploča i spomenika Narodnim herojima koji su sabranjeni u partizanskom groblju u Sanici.

Skupština je ukazala na smjernice i zadatke organizacije u njenom budućem radu i na kraju izabrala novi Sreski odbor i delegate za II Kongres Saveza boraca.

(p)

Pozorišne slike

»Davalov učenik« - komedija Bernara Šoa bila je u režiji direktora drame Ferde Delaka jedna od premijera banjalučkog pozorišta u decembru mjesecu

Na sčci: Milorad Spasojević u ulozi Dika Dadžna — »Davalovog učenika« i Mira Banjac kao Es!

Prvi put su članice RKUD »Pelag« nastupale sa članovima pozorišnog ansambla. Bilo je to na premijeri opere »Male Florami« od splitskog kompozitora Ive Tijardovića, a u režiji Frane Pejkovića. Koreografija Mire Gerovac.

Kao partnera vanredno ljupke i pjevački dobre Blanke Kulijer u naslovnoj ulozi »Male Florami«, imali smo prilike da pored člana banjalučke opere Ante Sladojeva (koji je uslijed oboljenja grla na premijeri bio nešto indisponiran) čujemo tenora sarajevske opere Sergija Foretića. Režiski i scenski dinamična opereta je izazvala lijepe aplauze banjalučke publike.

Pored gostovanja u »Maloj Florami« tenor Foretić gostovao je i u ulozi princa Ču Songa u Leharevoj opereti »Zemlja smiješka«. Ne samo dječju publiku nego i odrasle privukla je i nedavno pripremljena predstava »Čiča Tamina koliba« u kojoj su debitovali sa uspjehom ove godine angažovani članovi drame, pored iskusnog Muhameda Čejvana u naslovnoj ulozi.

Ovaj članak pretstavila drugi dio materijala koje je grupa novinara sakupila u razgovoru sa rukovodiocima Kotorvaroške komune.

pismenog stanovnika. Škola nikad nije postojala i ono pismenosti što je uneseno u selo došlo je preko mladića koji su to znanje stekli u Armiji. Najveći dio stanovnika toga sela je oduševljen novom školom. Manji dio seljaka, uglavnom zbog zaostalosti, već sada pokušava pružiti otpor, naročito kada je u pitanju školovanje ženske djece. I u drugim selima: Sokolinama, Živnicama i Šipragama odziv naroda je bio dobar. Tamo gdje je akcija bila dobro organizovana bilo je i uspjeha. Međutim, možda bi trebalo postaviti pitanje zašto izgradnja škola na ovom srezu nije uzela šire opsege, nego se akcije svela na gradnju pet škola. Stvarne potrebe za školskim prostorom su kud i kamo veće. Do sada je izgrađeno svega oko 2.000 djece u osnovne škole, a van škole je ostalo preko 2.300. Dakle, preko 50% još uvijek je neobuhvaćeno. (Ovi podaci govore samo

poraz. Evo šta o tome stoji u »Pregledu povijesti Hrvatskog naroda« od Ferde Šišića: »Na glas o »krvavom« križevačkom saboru o pet buknu u Hrvatskoj općina buna, kojoj se pridruži i Bosna, na čelu joj vojvoda Hrvoje Vukčić, gospodar Donjih Kraja, to jest porječja rijeke Vrbasa od Jajca do Banja Luke. Vojna, što ju je Zigmund sljedeće godine poveo na Bosnu, svršši neuspjehom, pače Hrvoje pridruži svojim Donjim Krajevima sav kraj od Banja Luke do Une i Save. Kako je Zigmund još i inače bio raskalašen, rasipan i lakomislen, brzo je dočijao i većini ugarske gospode, pa stoga ga (u aprilu 1401.) uhvate u Višegradu, sčnu s prijestola i zatvore u južnogradskom gradu Šiklošu. No posjedovanjem hrvatskoga bana Nikole Goranjskoga ugarski se velikaši dobronamirno sa njime, ali ne svi, jer mnogi su pristali s Hrvatima uz Ladislava Napuljskoga, koga i pozvaše, da dođe da se kruni. Ladislav Napuljski uzdajući se poglavito u vojvodu Hrvoja, odista stize ljeti 1403. u Zadar, gdje bude okrunjen od ostrogonskoga nadbiskupa ugarsko-hrvatskim kraljem, inače nepoznatom krunom. Imajući pred očima sudbinu očevu, Ladislav Na-

MESA SELMAN

puljski nije htjeo da se odazove pozivu prisutne ugarske gospode, da pođe s njima u Ugarsku, pače već treći mjesec vrati se u Napulj imenovavši prije vojvodu Hrvoja hercegom splitskim i svojim namjesnikom u Hrvatskoj i Dalmaciji. Ladislavu ostade i nadalje vjerna sva Hrvatska na jugu Velebita i svi dalmatinski gradovi.

Ziviji i brži, i vojni i trgovački napredak, Kotor Varoš bilježi krajem prošlog i početkom ovog vijeka. Razvitku mjesta, naročito u prvo vrijeme, usmjeravala je i davala

pravac porodica Dizdara, koje su onda Turci doveli u ove krajeve kao čuvare kule. Dizdar na turskom znači čuvar. U poznatije porodice dolaze i Hozlići, Karaselimovići i Zajimovići, oko kojih je bio skoncentrisan sav kapital i u čijim su rukama bile uzde trgovačkog monopola. Kotor Varoš, kako ga ovdje pante iz onih dana podijele sčma Austrije, izgledao je otprilike ovako: podijeljen je bio na dva dijela, Donju Varoš i Čaršiju u kojoj je bilo zbijeno desetak dućanića. Iako je bio sresko mjesto, Kotor Varoš nije imao rasvjetu nego su po ulicama u jednakoj razdaljini bili postavljeni fenjeri koje je u predvečerje palio za to plaćeni noćobdija. Telal je preko bubnja obavještavao građanstvo o svim novostima, izgubljenim i nadenim stvarima počev od kalena kronca do konjskih zaprega, o ukazima i naredjenjima ondašnjih vlasti itd.

Sam centar sreza bio je na polovini puta između dvije varoši i sačinjavala ga je zgrada Sreskog načelstva, mjesna apoteka, dućan trgovačke porodice i nekoliko manjih stanbenih objekata izgrađenih za službenike ustanova koje su u ono vrijeme postojale. Gradsko čaršija je davala impuls, kako po-

litičkom i društvenom, tako i trgovačkom životu mjesta. U godini 1937 pao je prijedlog od jednog dijela građana da se na pola puta između Čaršije i Donje Varoši sagradi most kako seljaci iz područja Prevlila i Javorana ne bi morali odlaziti na drugi most koji je tada postojao u centru varoši. Trgovcima iz Čaršije ovo nije išlo u račun i oni su svim snagama nastojali da ometu izgradnju mosta u čemu su na kraju uspjeli. Ovaj potez čaršija je učinila samo radi toga da seljaci ne bi svoje proizvode donosili drugim trgovcima na koje bi našli na ovom dijelu puta od mosta do čaršije. Most je na Vrbanji sagraden tek početkom 1940 godine, ali je u toku rata popaljen.

Interesantno je napomenuti, tako je Kotor Varoš bio sresko mjesto još iz doba Austrije, on nije imao skoro nikakav značaj za privredni razvitak sreza. U tom pravcu vidnu ulogu odigrale su Maslovare, rudarski bazen udaljen od sreza petnaestak kilometara. Otvaranje rudnika povezano je za ime Austrijanca Alojza Urbajza, prvog upravnika rudnika, koji je sav svoj rad ograničio na vanjski-površinski kop. Kada je došao izjavio je: »Vidim, ovdje na površini ima ču-

voljno uglja koji neću moći odvući dok sam živ. Zato, ja neću ići u dubinu zemlje. Mehaniziranje radova to je glupost. Dole neka idu oni koji će doći poslije mene.»

Nekako u to vrijeme došlo je do pobune među rudarima koji su zahtjevali određeno radno vrijeme i veću nadnicu. U rudnik su došli žandari i nekoliko policijskih službenika da saslušaju radnike.

U još nerazvijenom rudniku teško se radilo. Svakodnevno se išlo na raport zbog svake pa i najmanje greške.

Postepeno su Maslovare izmijenile svoj lik. Izgrađena je radnička stambena kolonija, radnički dom i sokolarna, čitaonica i društvene prostorije, upravna zgrada rudnika i kancelarije. Mjesto je dobilo električno osvjetljenje, dok ga u to vrijeme nije imao ni Kotor Varoš.

Od starih Maslovara nije ništa ostalo. Počelo se iznova. Već sada se naziru konture sjećeta koje se rada. Izgrađen je zadružni dom, zgrada opštinskog odbora i nedavno zgrada za osmogodišnja školu. Nije daleko vrijeme kada će Maslovare postati važan čimlac za razvitak Kotorvaroške komune.

Duško MOMČILOVIĆ

Sport

Korisno bi bilo postaviti nastavnike fiskulture u preduzećima

Obratili smo se drugu Hamdiji Kadeniću, koji je bio pretstavnik Banje Luke na konferenciji Saveza sportova gradova u Sarajevu, sa molbom da nam odgovori na nekoliko pitanja, za čitaoce našeg lista. I ovoga puta — kao i uvijek dosada Hamdiju smo pronašli u prostorijama Partizana gdje provodi najveći dio svog vremena. Na naša pitanja ovaj neumorni sportski radnik rado je odgovarao.

Što mislite da treba učiniti u Banjoj Luci sada, poslije održane konferencije Saveza sportova gradova?

»Prije svega potrebno je što prije osnovati Savez sportova — za kojim se je već odavno osjećala potreba, jer upravo Savez sportova treba da odigra veoma značajnu ulogu pri preorijentaciji naših sportskih organizacija u njihovom radu s ciljem da usvoje princip masovnosti u prvom redu. Da bi Savez sportova mogao uspješno rješavati sve probleme i zadatke u vezi fizičkog vaspitanja dobro bi bilo kada bi komuna, SSRN i Gradski komitet NO na jednom od narednih sastanaka razmotrili, upoznali i shvatili teškoću situacije u kojoj se nalaze naše sportske organizacije.«

Obzirom da se mali broj radnika nalazi u sastavu naših sportskih organizacija i da se aktivno bavi sportom, šta mislite da bi naši radni kolektivi trebali učiniti da se ova situacija popravi. Izmijeni?

»Dobro bi bilo kada bi naši veći radni kolektivi kao npr.: »Rudi Čajavec«, »Jelsinград«, Tvornica obuće i drugi, već sada pri pretresanju novih tarifnih pravilnika postavili na dnevni red otvaranje radnog mjesta za nastavnika fizičkog vaspitanja, koji bi se brinuo — i odgovoran bio, da se što veći broj članova kolektiva aktivno bavi sa fiskulturnom. Rezultati njegovog rada bi se brzo pokazali, jer kroz razne sportske igre, vježbanja i sportska takmičenja, lako se organizuje i razvija bogat društveni i zabavni život. Radnika je potrebno da poslije jednoličnog i psihički napornog rada izade na čist vazduh u prirodu, da zaboravi na osmočasovni rad, angažujući se na stvarima koje nemaju direktne veze s njegovim radom. Pored toga štetne posljedice profesionalnog rada na ovaj način bile bi paralizovane, radna sposobnost radnika — zajedno sa proizvodnjom bi se povećala, dok bi se broj oboljelih procentualno smanjio. Stoga mislim da bi naši radni kolektivi ovom pitanju trebali pokloniti najveću moguću pažnju, jer je ovakav rad od opće koristi.«

SPORTSKI RIBOLOV

Namjena otvaranja ove rubrike je da društvo ovim putem upozna javnost sa »ribolovnim turizmom« kao novom privrednom granom — na važnost čuvanja naših voda i na koncu da se bolje upoznamo sa vodenim tokovima naše Bos. Krajine i sa vrstama riba kojim one u svojim tokovima obiluju.

Kroz ove članke treba sagledati rad čitavog kolektiva, jer su oni zaista plod cjelokupnog članstva i zato neće nositi ime posebnog potpisnika.

Mi se ovim putem zahvaljujemo redakciji »Banja-lučkih novina« koja je sa mnogo razumjevanja dala mjesta ovoj rubrici.

ZASTO ČUVATI NAŠE VODE

U potocima, rijekama i jezerima živi šarolik svijet. U njihovim vodama mnoge su biljke i životinje našle pogodnu sredinu za svoj život. U njoj se hrane, rastu i razmnožavaju, često puta u tolikoj mjeri da čovjek postaje zainteresiran za te vode, jer mu daju odličnu punovrijednu hranu, ribe i rakove.

Napose pak planinske vode imaju svoju vrijednost. Brzi planinski potoci, hirovite rijeke utisnute u kanjone i ispresjecane

slapovima, pa tiha i plava jezera predstavljaju naročite ljepote, privlačne tačke, koje osim ribljeg bogatstva imaju sve uvjete da postanu centar turizma i ribarskog sporta.

Ribe kao vreo ljudske ishrane privlačile su oduvijek čovjeka na obale rijeka i razvile kod njega jedno od najstarijih umjeća — lov ribe. U naše vrijeme ulov je vrlo velik, sredstva za lov neobično usavršena a rijeke kanalizirane, podbočene nasipima, ispregrade-

nam branama a često i zagađene industrijskim otpacima, daju sve manje uslova za brzi i nagli razvoj riba. Prirast opada a ulov se povećava, tako da su mnoge, nekad bogate vode znatno osiromašile ribljim svijetom.

Čovjek našeg stoljeća prestaje biti onaj iskonski lovac na hranu, on postaje sportski ribolovac koji u lovu traži razonodu i odmor od gradske buke, udaljuje se od zadirnjenih krčmi i alkohola koje čovjeka vode raznim društvenim porocima. Sportski ribolovci putuju kilometrima, odlaze na odmore u takve krajeve gdje mogu da uživaju u ribolovu i tako stvaraju uslove za razvoj jedne nove grane turizma — ribolovni turizam.

Ako vode imaju toliku vrijednost u turističkom pogledu onda ih svakako treba pametno i racionalno iskoristivati. Iskorištavanje će biti tako dugo moguće dok su vode bogate ribom. Nestane li ribe, voda postaje pusta, prazna i mrtva, bez interesa za sportskog ribolovca a time i za turizam.

Zajednica vodi o tome računa, naši mjerodavni faktori u saradnji sa našim Savezima donijeli su i Zakon o zaštiti slatkovodnog ribarstva i utvrdili niz zakonskih propisa. Zajednica je zaštitila vode, ne da nas odbije od njih već da ih za nas sačuva. Paštivanje tih odredbi nužno je ako želimo da sačuvamo riblji svijet i stvorimo uslove za njegovo razumno iskoristavanje.

Ulaskom u članstvo u Udruženje sportskih ribolovaca, član stiče pravo na ulov ali ujedno preuzima na sebe obavezu da će se preko udruženja boriti i brinuti za što bolje stanje ribljeg fonda u našim rijekama. On postaje odmah i čuvar i uzgajivač a tek onda lovac.

Nažalost, na naše ribe vrebaju mnogo neprijatelja. Grabežljive ptice, životinje i bolesti ne bi bile same po sebi toliko opasne da nema onog najgorog nerazumnog čovjeka koji je za nekoliko kilograma ribe u stanju da uništi na hiljade potomaka i onemogućiti im život u vodi.

Takvu pojavu uništavanja punim pravom zovemo kriminal, krađa i uništavanje jedne od prirodnih vrijednosti koje nam pruža naša zemlja.

Taj kriminal javlja se u slijedećim oblicima: uništavanje ribe dinamičnom, lov ribe u srijestu, lov vrškama i krivolovstvo uopšte kao lov ostvama, trovanje balukatom i dr. Nadalje, na vodama često susrećemo ljude bez dozvola. Njih vuče samo jedna želja i misao, kilogrami riba, kilogrami mesa — bez obzira da li će idućih godina ostati išta u vodi. Takvi ljudi ne biraju sredstva, oni vrlo lako udicu zamijene otrovom, dinamičnom ili ostvama a prut vrškom ili motikom pa i pregrađivanjem voda u svrhu potpunog izliva. Njih na vodu ne privlači ribarska strast, ljubav prema prirodi, ili pak potreba da osjete ribu na udici i želja da se kraj njih praćaka hiljade riba. On lovi ispod minimalne mjere i tako onemogućava da riba ostavi liza sebe potomstvo. Krivolovca privlače meso i dobit pod svaku cijenu. Zbog toga se svaki organizovani sportski ribolovac bori protiv krivolovstva jer je on i u svom najneudobnijem obliku a bez dozvole sa udicom, baza za najveći kriminal — lov dinamičnom.

U našim redovima ima mjesta za svakog ribolovca koji osjeća potrebu za lovom ali ne za uništavanjem. Društvo razvija kod svojih članova pravilne poglede na sport, odgaja ih i ima kontrolu nad njihovim postupcima na vodi.

Udruženje sportskih ribolovaca stvara uslove za pojačanje turizma a time čuva i povećava kapital od kog ima korist čitava zajednica.

Pomozite nam u borbi protiv krivolovaca.

ŠAHOVSKE VIJESTI

Otpočeli su turniri za četvrtu kategoriju

Ovogodišnja takmičenja otpočela su turnirima za četvrtu kategoriju. Dosada je odigran samo jedan turnir od dvanaest učesnika, a u toku su još dva turnira, sa po 14 i 16 učesnika. Sastav učesnika prve grupe turnira za četvrtu kategoriju bio je uglavnom ujednačen. Izrazitih favorita za osvajanje prva četiri mjesta (jer samo četiri prvoplasirana stiču pravo na osvajanje kategorije), nije bilo. Tek na polovini turnira izdvojila su se trojica igrača koja su imala najviše izgleda za osvajanje prvih mjesta, dok je odluka za četvrtu mjesto pala tek u posljednjem kolu. Plasman od prvog do četvrtog mjesta je slijedeći: 1) Kapetanović I 9%, 2-3) Sušić, Kapetanović II 9, 4) Smajilbegović sa 8% poena.

Turniri druge i treće grupe su još u toku. Najviše izgleda za osvajanje prvog mjesta u drugoj grupi ima Dekić Vaso, koji je u 8 odigranih partija osvojio 7 poena. Favoriti za osvajanje ostalih prvih mjesta su Šombolac II, Šonjić, Bekrić i Futić. Kao i u prvoj grupi tako i ovdje snage su ujednačene izuzev Dekića koji svojom smišljenom igrom i preciznim potezima prilično otkasne od ostalih.

Po završetku ovih turnira prići će se organizovanju turnira za drugu i treću kategoriju, zatim prvenstva kluba i jednog nagradnog turnira.

Kratke vijesti

Sportsko društvo BSK održaće u nedjelju 23 januara redovnu godišnju skupštinu u prostorijama SSRN II kvarta. Skupština počinje sa radom u 9 sati prije podne.

Nogometne sudije banjalučkog polsaveza na nedavno održanom plenarnom sastanku donijeli su odluku da se kolektivno učlane u Partizan kako bi što spremniji dočekali proljetni dio prvenstva. Zaista pohvalno!

Nakon nedavno održane godišnje skupštine nogometne sudije su pojačale svoju aktivnost. U ponedjeljak 24 januara otpočeo zimski seminar u cilju podizanja stručnog znanja nogometnih sudija. Predavači na ovom seminaru biće dugogodišnje sudije drugovi Kuruzović i Vidaković.

Prošle nedjelje je održana godišnja skupština društva za tjelesno vaspitanje »Partizan«.

Na slici: Delegati prate izlaganje Save Mihajlovića, pretsjednika DTV »Partizan«.

PRIJATELJSKI SUSRET

U prošloj nedjelji u Bos. Gradišci je odigrana prijateljska fudbalska utakmica između Kozare i BSK-a (Banja Luka) koja je završila 8:0 (2:0) u korist Kozare.

Kozara je bila tokom cijele igre nadmoćna i gosti nisu mogli izbjeći visoki poraz. Postignutih 6 zgoditaka u drugom poluvremenu su rezultat slabog branjenja rezervnog vratara Zlatarevića. Vratar Jukić (BSK) u drugom polu-

vremenu je isključen zbog nesportskog ponašanja. Nesportski gest vratara Jukića ostavio je vrlo loš utisak na publiku, te bi nadležni trebali ovaj slučaj ispitati i kazniti.

Zgoditke su postigli: Kasumović 3, Teljigović 2, Hadžialagić 1, Halilović 1 i Džalferović 1.

Sudijsko je dobro Hakija Sokol iz Bos. Gradiške.

M. Vasić

„РУДАР“ ОСНІВА ЖЕНСКУ ЕНІПУ ОДБОЈНЕ

Одбојкаши банјалучког „Рудара“ започели су ускоро у вјештачким Училишним школама са тренингом. У прошлој години је само мушка екипа — која је освојила првенство Потсавеца и заузела треће мјесто на првенству Републике, показала активност, док је рад са женском омладином био запостављен што је и разлог да овај приједни колектив није имао женску одбојка екипу. Друштво већ сада чини напоре да оснује и женску одбојка екипу, у чему ће вјерујемо успјети.

Од одбојкаша „Рудара“ смо сазнали да би ускоро требало доћи до њиховог ростовања у Загребу и сусрета на два фронта — са мушком и женском е-

кипом „Елке“ и „Раде Копчара“. Ова активност банјалучких одбојкаша радује нас и вјерујемо да ће она на прољеће бити веша, запаженија. Само у њиховом постојању треба их помоћи!

Мушка екипа одбојкаша „Рудара“

Pravni savjeti

PRAVA OSIGURANIKA ZA SLUČAJ NESREĆE VAN POSLA

Pitanje:

Van redovnog radnog vremena 5. januara 1955 godine slomio sam nogu usljed čega sam za rad nesposoban i ta će nesposobnost trajati duže vremena. Zaposlen sam kod državne ustanove od 1. januara 1954 godine sa platom od 11.400 dinara mjesečno.

Molim objašnjenje na kakva će davanja imati pravo po novom Zakonu o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika?

Odgovor:

U smislu propisa čl. 24 Zakona o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika imate pravo na slijedeća davanja:

1) Za prvih sedam dana bolovanja 80% od vaše prosječne plate koju ste ostvarili za posljednja tri mjeseca uposlenja.

2) Za bolovanje preko sedam dana 90% od vaše prosječne plate, koju ste ostvarili za posljednja tri mjeseca zaposlenja.

Isplatu će, s obzirom da radite u državnoj ustanovi, vršiti ustanova u kojoj ste uposleni na teret svog predračuna do kraja mjeseca januara 1955 godine a od 1. februara 1955 god. isplatu će vršiti na teret Zavoda za socijalno osiguranje.

M. K. Prijedor

PRAVO NA POGREBNINU

Pitanje:

Molim za objašnjenje kako je novim Zakonom regulisano pitanje pogrebne?

Odgovor:

Za razliku od dosadašnjih propisa, prema kojima se na ime pogrebne za umrlog osiguranika isplaćivala dvomjesečna plata, a za umrlog člana porodice jednomjesečna plata, novim Zakonom o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika pitanje pogrebne je drugačije regulisano. Naime, prema propisu čl. 47 i 48 tog Zakona, za slučaj smrti osiguranika ili člana porodice osiguranika isplaćuje se naknada za troškove sahrane, čiju će visinu u okviru iznosa koje utvrdi skupština Republičkog zavoda za socijalno osiguranje utvrditi skupština lokalnog Zavoda za socijalno osiguranje. Prema privremenom rješenju Zavoda za socijalno osiguranje u Banjoj Luci, na ime troškova sahrane pripada:

1) Za umrlog člana porodice do 2 godine starosti iznos od 4.000 dinara.

2) Za umrlog člana porodice od 2 do 10 godina starosti iznos od 7.000 dinara.

3) Za umrlog člana porodice od 10 godina i za osiguranika iznos od 15.000 dinara.

Za slučaj smrti osiguranika porodici pripada pored troškova za sahranu od 15.000 dinara još i posmrtna pomoć u visini jednomjesečne prosječne plate - zarade osiguranika koju je ostvario u posljednja tri mjeseca neposredno prije smrti.

O. P., Banja Luka

75-godišnjica Prve gimnazije u Sarajevu

U vezi proslave 75-godišnjice — Prva gimnazija u Sarajevu podiće spomen-ploču bivšim učenicima ove škole koji su pali u NOB-i ili stradali kao žrtve fašističkog terora.

Pozivamo roditelje, rođake i poznanike da nam do kraja ovog mjeseca dostave njihovu kratku biografiju.

Adresa: Prva muška gimnazija, Sarajevo — Odbor za proslavu 75-godišnjice.

CENTRU ZA MEDICINSKU REHABILITACIJU FIZIČKI DEFEKTHNI LICA BANJA LUKA

POTREBNI SU:

Jedan daktilograf II klase sa položenim stručnim ispitom

Jedan ložak - polukvalifikovani - za centralno grijanje.

Plata po Uredbi i dopunska plata po Pravilniku ustanove.

Informacije se mogu dobiti i putem telefona broj 501

IZ SUDA

GRUPA KRADLJIVACA KONJSKIH REPOVA NA OPTUŽENIČKOJ KLUPI

Prije kraćeg vremena odgovarali su pred Okružnim sudom u Banjoj Luci braća Dušan i Milutin Grujić i njihov rođak Petar Grujić. Sve trojica njih su iz sela Vilusa na područja opštine u Dobruju, Sreza banjalučkog. Oni su privedeni na krivičnu odgovornost radi teških krađa koje su izvršili. Bilo je to u maju mjesecu prošle godine kada su se dogovorili da opočnu sa krađama. Putovali su u Ključ i u putu ih je uhvatila kiša. Svratili su u jednu štalu nedaleko od sela Bunareva u blizini Ključa. Tu su opazili konja. Sjetili su se da je skupa konjska strunja i odlučili su da konju ošišaju rep i grivu. Jedan od njih je čuvao stražu, a dvojica su šišali. Ošišanu grivu i rep ponijeli su sa sobom kući i nakon nekoliko dana dogovorili su se da pođu zajedno u Banju Luku da prodaju ukradenu strunju i da ujedno pogledaju da li bi gdje mogli naći posla. Tako su došli u Banju Luku i prvo su otišli u otkupnu stanicu. Dobili su 545 din. i međusobno podijelili. Kada su bili u otkupnoj stanici posebno su obratili pažnju da li ko kontroliše prodaje li se krađena konjska strunja. Ustanovili su da nema kontrole, a ujedno da se skupo plaća. Razgovarali su o tome i zaključili da je veoma unosno vršiti krađe šišanjem konjskih repova i grive, pa su odlučili da bez ikakvog odugovlačenja prihvate se ovog posla. Istog dana krenuli su prema Bessanskoj Gradišci cestom i kada su došli do Klačnica bio je već mrak.

Znali su da u selu Sušnjarima ima konja i te večeri pošli su od jedne štale do druge, od jednog do drugog voćnjaka i šišali grivu i repove konjima. Ošišali su te večeri grivu i repove sa 12 konja kod 9 vlasnika, a pored toga uzeli su iz štale Stanka Babića jedan lanac i jedan konopac za konje, a iz voćnjaka Milice Gajić takođe jedan lanac za konje. Čim su ovu krađu izvršili uputili su se u Banju Luku da prodaju ukradenu strunju i prodali su je u preduzeću »Sirovina« za 6.600 dinara, a novac podijelili međusobno. Nisu se zadovoljili sa ovim. Vratili su se, ali ne u isto selo, nego u selo Petoševce i Laktase. Te noći uspjeli su da ošišaju repove sa tri konja u Petoševcima i rep i grivu sa jednog konja u Laktasima. Više nisu mogli pomiriti su se da nastave iduće noći. Krenuli su slijedeće večeri u Laktase u krađu i pošli u jednu štalu. Primjećeni su, prijavljeni organima narodne milicije i uhvaćeni. Kod njih je pronađena ukradena strunja predhodne noći i novac od ranije ukradene i prodane, a pored toga i dva noža kojim su šišali repove i grivu, kao i dva lanca i konopac, koje su ukrali u selu Sušnjarima.

Sva trojicu optuženih sud je proglasio krivim i osudio je optuženo Dušana i Milutina na kaznu strogog zatvora u trajanju od po 3 godine i 6 mjeseci, a optuženog Petra, koji još nije punoljetan, na kaznu strogog zatvora u trajanju od 10 mjeseci.

JAVNA ZAHVALA

Najljepše se zahvaljujem kolektivu Električnog preduzeća u Banjoj Luci koji nam je izišao u susret prilikom sahrane mog muža pok. MARTINA MIZDARIĆA, koji je umro dana 12. januara 1955 godine.

Također se zahvaljujem svim prijateljima, koji su uveličali sahranu mog pokojnog muža.

Obitelj:

MARINKA MIZDARIĆ

OGLAS UDRUŽENJU RIBOLOVACA BANJA LUKA

potrebna su dva čuvara ribolova na rijeci Vrbasu. Reflektanti neka se jave u kancelariji društva M. Tita broj 87 gdje će dobiti ostala obavještenja

1-2

Hotelsko ugostiteljsko preduzeće »PARK« BANJA LUKA

treba jednog knjigovodu sa praksom. Nastup odmah, ili po sporazumu.

Plata po tarifnom pravilniku. Pismene molbe lično donijeti do 1. februara 1955 godine.

2-2 DIREKCIJA

Dana 15. januara ove godine izgubio sam propusnicu za ulazak preduzeća »Ručički čajevac«, na ime MUJIĆIĆ EDIM. Molim poštenog nalaznika da vrati uz nagradu, na adresu Slavka Rodića 5.

OBAVJEŠTAVAM USTANOVE, PREDUZEĆA, KAO I PRIVATNE OBRTNIKE DA PRODAJEM DOBRO UREĐENU KOMPLETNU LJMARSKU RADIONICU SA CJELOKUPNIM INVENTAROM.

INTERESENTI NEKA SE JAVE NA ADRESU:

LJUBIĆ VJEKOSLAV, limar
SRBAC

Konopetaši

BSK-a

održali skupštinu

U prostorijama SSRN-a drugog kvarta održana je godišnja skupština fudbalskog kluba BSK-a. Među malim brojem prisutnih nalazili su se predstavnici B. F. potsaveza, sudija, fudbalskih klubova Borac, Radnički i Naprijed. Začudjuće je da niti jedan član nadzornog odbora kluba nije bio prisutan skupštini. Podneseni izvještaj je bio štur i nije obuhvatio ono što bi trebao da obuhvati. Fudbaleri prvog tima BSK-a odigrali su 26 utakmica, riješivši 12 utakmica u svoju korist, 1 su izgubili neriješeno, dok su 13 izgubili. Podvučeno je da fudbaleri do dolaska novog trenera Čubrilovića nisu redovno trenirali i da je to u velikoj mjeri uzrok slabog plasmana u prvenstvu podsavazne lige. U protekloj godini niti jedan fudbaler BSK-a, nije bio kažnjen, što je svakako nijedak slučaj i što treba pozdraviti. Pored ulaska u Podsavaznu ligu najveći uspjeh u protekloj godini postigli su juniori osvajanjem prvenstva Podsaveza.

Većina diskutana je dosta riječi utrošila oko toga ko je kriv za slab plasman BSK-a, a pogotovo ko je kriv za poraz u igri sa drvarskim Borcem. Pored toga govorilo se je i o upropaštavanju rekvizita, ma da je i u referatu i u diskusiji podvučeno da se klub bori sa velikim finansijskim poteškoćama i da sada ima u kasi svega 7 (sedam) dinara!

Skupština je izglasala nova pravila kluba i izabrala novi upravni i nadzorni odbor.

L.

INSPEKTORAT ZA PUTEVE BANJA LUKA

(Zgrada NOG-a soba broj 77)

RAS PISUJE

KONKURS

Za slijedeće službenike potrebne Sekciji za modernizaciju putne mreže:

1. građevinskog inženjera,
2. građevinska tehničara sa praksom na izradi savremenih kolovoza,

1. službenika za sekretara Sekcije,

1. računskog službenika za šefa računovodstva,

1. službenika za opštu administraciju,

1. daktilografa,

1. magacionera,

2. šofera,

2. mašinista - mehaničara.

Pismene ponude sa osvrtom na desetašnji rad, dostaviti nastovu do 10. februara 1955 godine.

Nastup i drugo prema dogovoru.

KROZ BANJU LUKU

ODRŽANO PREDAVANJE O INDIJI I BURMI U V. OSN. JEDINICI SSRN

U prostorijama Doma radnika »Lauš« Banja Luka V-a osnovna organizacija Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije u Banjoj Luci organizovala je predavanje o posjeti Maršala Tita prijateljskim zemljama Indiji i Burmi.

Predavač je bio ppukovnik JNA

drug Živorad Stojanović. Predavanje je članstvo sa velikim interesovanjem pratilo i izrazilo želju da rukovodstvo V-e osnovne organizacije održi u toku godine još ovakvih i sličnih predavanja.

H. A.

Ovo je čekaoonica za majku i dijete na banjalučkoj željezničkoj stanici. Dnevno pređe kroz nju desetine majki ali im nije pruženo sve ono što bi majkama sa malom djecom u takvoj čekaonici trebalo. Radno vrijeme je ograničeno (od 7 do 9 uveče) znači upravo one majke koje kasnim noćnim vozovima stižu ili odlaze nemaju mogućnosti da koriste toplu i čistu prostoriju kakva je ova čekaoonica.

Iako se niko određeno ne brine o ovoj čekaonici, službenica Anka Katić uspijeva je ipak da u zadnje vrijeme nabavi rešo koji će poslužiti majkama da pripreme djetetu topao obrok mlijeka. Inventar je inače vrlo oskudan, nemaju čak ni ormara! Moglo bi se više uraditi za kompletiranje ove čekaonice koja itekako služi majkama koje se sa malom djecom upućuju na put.

REPERTOAR NARODNOG POZORIŠTA

Petak, 21. januara nema predstave.

Subota, 22. januara gostovanje sarajevskog baleta. Početak u 20 sati. Cijene ulaznica od 60 do 120 dinara.

Nedelja, 23. januara gostovanje sarajevskog baleta. Početak u 15 sati. Cijena ulaznica od 60 do 120 dinara.

Gostovanje sarajevskog baleta. Početak u 20 sati. Cijena ulaznica od 60 do 120 dinara.

Ponedjeljak, 24. januara nema predstave.

Utorak, 25. januara nema predstave.

Srijeda, 26. januara nema predstave.

Četvrtak, 27. januara »Andro Stitikeca«, komedija u tri čina. Početak u 20 sati. Cijene ulaznica od 25 do 60 dinara.

Narodno pozorište gostuje u Prijedoru i Bos. Novom od 22 do 25 ov. ml. sa komadima »Ana Krišti« i »Andro Stitikeca«.

DEŽURNE APOTEKE

- Petak: Dežurna apoteka broj 1 (ulica Šoše Mažara)
- Subota: Dežurna apoteka broj 2 (ulica Marije Bursać)
- Nedelja: Dežurna apoteka br. 3 (ulica Vese Masleše)
- Ponedjeljak: Dežurna apoteka br. 4 (ulica Vese Masleše)
- Utorak: Dežurna apoteka broj 1 (ulica Šoše Mažara)
- Srijeda: Dežurna apoteka broj 2 (ulica Marije Bursać)
- Četvrtak: Dežurna apoteka broj 3 (ulica Vese Masleše)

Plasa kina PRIKAZUJU

- »PALAS«
- »SVJETLO LJUBAVI«
- »KOZARA«
- »ČUDOTVORNI PASULJ«
- »RUDI ČAJAVEC«
- »JOŠ NIJE KASNO«
- »VRBAS«
- »GRAD ILUZIJA«

PROŠLE NEDELJE

Uz učešće većeg broja kulturnih i javnih radnika, drug Edhem Bekić, profesor, otvorio je u prostorijama Doma kulture izložbu posvećenu 150-godišnjici Prvog srpskog ustanka.

Izložba je otvorena 12. januara i do sada je kroz izložbeni paviljon prošlo oko 1.600 posjetilaca pretežno učenika srednjih škola.

Rukopisi čitalaca

Gvozdeni šiljak

Postala je već praksa da poslije završetka nekih objekata, ostanu izvjesni tragovi koji bi duže vremena podsjećali građane na preduzeće koje je izvodilo radove. Doduše obično se tu radi o lošim tragovima, zato se o njima mora i pisati, jer kad bi bilo nešto lijepo ne bi trebalo ni pisati, jer će to i onako svako pohvaliti.

Tako je, kažu, konačno završena Štrosmajerova ulica, nestalo je blata i rupa, reklo bi se da možeš komotno da hodaš kao po asfaltu. Ima ih iz susjednih ulica koji su i zavidni na ovakvoj ulici. Pa tako poneko navoće idući kući ili od kuće, iako je malo dalje, navra ti tom ulicom, eto, bar koliko toliko da ne mora da napreže oči i bulji u zemlju preda se. I odjednom na sred ravnog trotoara pruži se koliko je god dugačak. Diže se čudeći se sam sebi koji mu davo zape. Napipa rukom nekakav gvozdeni šiljak, potegnu da ga isčupa, ali ni da mrdne.

Uprava za puteve (ili to možda spada u nadležnost Uprave za vodovod?), kada je završila ulicu, ostavila je od vodovodne instalacije jedan gvozdeni šiljak, koji viri jedno deset centimetara iz

nad asfalta na sred trotoara. Bio bi red da se odreže šiljak, jer se može desiti da neko oštare i bez glave.

D. R.

LIJEP PRIMJER POSTENJA

Kata Bilanović iz sela Pliske navla je prije nekoliko dana u Kotor Varoši na pijaci novčanik. Iako neplanena riješila je da nadeni novčanik uruči vlasniku. Njeno selo udaljeno je nekoliko kilometara od opštine ali je ona ipak odmah sutrađan došla u odbor u Vrbanj-

cima i predala pretsjedniku nardene stvari. Na osnovu legitimacije stvari su uručene Bećiru Šehoviću iz sela Večića koji je Kata Bilanović nagradio i toplo joj se zahvalio na zaista lijepom primjeru poštenja.

Sejfo Bilić

ŠTO REKOŠE TO I UČINIŠE

Na području Sreza banjalučkog ima preko petnaest ugostiteljskih objekata, većim dijelom vlasništvo Sreskog ugostiteljskog preduzeća u Banjoj Luci. Jedan takav uslužni objekat je i gostionica u Klačnicama, poznatom izletištu naših građana. U ovoj gostionici rade poslovođa i dva pomoćnika. Poslovođa se nedavno razbolje i posao je ostao na pomoćnicima. Obziram da je u to

vrijeme došao i božić, oba pomoćnika su se složila da ne rade dva dana. Što rekoše to i učinise. Uzalud su svakodnevnim putnici obiljali vrata i tražili da kupe sendviče ili piće. Roletna je bila spuštena, a oni što su bili dužni da sačekaju i uslužuju goste, vjeronano su se izležavali i spavali snom pravednika. Pitamo se, hoće li se ovo i u buduće dešavati?

B. Š.

NAŠ HUMOR

